

характеризуються розбалансованістю взаємовідносин як у забезпеченні сировини, так і формуванні взаємовигідної ціни. У даний час м'ясопродуктовий підкомплекс України не в змозі забезпечити м'ясопереробні підприємства власною сировиною в достатній кількості. Саме тому вітчизняний ринок все ще насичується імпортом м'яса та м'ясною

продукцією, яка не завжди відповідає вимогам якості та безпеки. При формуванні інтеграційних структур зменшаться ціни на м'ясо та м'ясну продукцію за рахунок об'єднання між підприємствами з вирощування худоби та птиці і переробними підприємствами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Почти полмиллиарда : Агроперспектива. – 2012. – № 4. – С. 38.
2. Агрохолдинг Авангард [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.avangard.com.ua>.
3. Мікловда М.В. Агропромислове виробництво регіону в умовах ринкових трансформацій : [монографія] / М.В. Мікловда. – Ужгород : Ліра, 2008. – 224 с.
4. Микола Петрушенко. Виробникам підсовують дедалі більшу „свиню”. Проблема. Як вписати національне тваринництво у глобальну економіку. – „Урядовий кур'єр” №11 від 22 лютого 2011 р.
5. Павленко О.М. Важливість імпорту для збалансування ринку м'яса / О.М. Павленко // Економіка АПК. – 2009. – №6. – С.56-58.

УДК 330.341.1

Агєєва І.М., канд. екон. наук, доцент

Одеська національна академія харчових технологій

Маслій Н.Д., канд. екон. наук, ст. викл.

Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

Зборщик Д.П., студ.

Одеська національна академія харчових технологій

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ З УРАХУВАННЯМ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ

У статті проведений аналіз інноваційного розвитку виробництва на підприємствах харчової промисловості та пріоритетних напрямків розвитку технологій. Обґрунтовані шляхи, принципи, методи і важелі створення дієвого механізму техніко-технологічного прогнозування інноваційного розвитку. Розроблено алгоритм комплексного прийняття рішень при фінансуванні інноваційних проєктів із наданням державних гарантій інвесторам.

Ключові слова: інноваційний розвиток, регіональна стратегія, підприємства харчової промисловості, національна економіка, інвестиції, інноваційний потенціал, інноваційна політика

The paper analyzed the innovative development of the food industry and the priority areas of technology. The ways, the principles, methods and instruments to create an effective mechanism for technical and technological forecasting innovation. An algorithm for integrated decision-making in funding innovative projects, the provision of government guarantees to investors.

Keywords: innovation development, regional strategy, the food industry, national economy, investment, innovation capacity, innovation policy

Вступ. Інноваційна модель розвитку економічної системи країни та її регіонів припускає наявність високого технологічного рівня впроваджуваних інноваційних технологій в виробництво харчової промисловості.

Необхідність досягнення такого рівня для України передбачає вирішення економічних, соціальних та продовольчих проблем. Орієнтуючись на стратегічні аспекти України, в дослідженні були проаналізовані та відокремлені такі галузі національної економіки, як машинобудування, туризм та сільське господарство. Агропромисловий комплекс (АПК) включає в свою структуру майже 100 виробництв та віді-

грає провідну роль в створенні переробної індустрії та забезпеченні випуску конкурентоспроможних продовольчих товарів за рахунок впровадження інноваційних технологій [2].

Харчова промисловість, в свою чергу, є детермінатором фінансової системи всього АПК, оскільки від результатів її роботи залежить і ступінь розрахунків за спожитий врожай із сільськогосподарськими підприємствами, і обсяг замовлень на сучасну техніку.

Отже, ця галузь посідає перше місце і є потужним чинником економічного зростання. Державна система управління галузевими складовими еко-

номіки країни та її регіонів повинна стимулювати впровадження нових інноваційних технологій та знизити їх негативний вплив на навколишнє природне середовище.

Постановка завдання. У сучасних умовах господарювання в Україні значну увагу приділяють ролі науково-технічного потенціалу в розвитку продуктивних сил у різних галузях економіки, але на практиці не вирішено питання щодо основного недоліку інтеграційної системи взаємодії галузевої науки і сільськогосподарського виробництва. Безсумнівно, це спричиняє проблеми і суперечності при впровадженні певних науково-технічних результатів на конкретних підприємствах харчової промисловості.

Таким чином, основним завданням є визначення шляхів підвищення рівня інноваційного розвитку виробництва з врахуванням регіональної стратегії.

Орієнтуючись на інноваційний шлях розвитку економіки, Україна обов'язково повинна враховувати синергетичні ефекти, які виникають при впровадженні інновацій. У зв'язку з цим система управління інноваційним розвитком виробництва на підприємствах харчової промисловості повинна бути:

- самоорганізуючою;
- рефлексивною;
- багатоваріантною;
- визначення основних напрямів інноваційного прориву на основі комплексного аналізу світових тенденцій;
- технологічного передбачення й ретельного аналізу наявного інноваційного потенціалу підприємств харчової промисловості;
- створення дієвої інфраструктури генерації наукових знань і здійснення інноваційних процесів, спрямованої на формування ринку наукоємної продукції відповідно до попиту споживачів;
- підвищення ролі регіонів у розвитку інноваційних процесів, методів сприяння інноваціям [3].

Тому на державному рівні необхідно забезпечити формування нормативно-правової бази та інформаційно-аналітичного забезпечення ринку, ведення моніторингу та прогнозування кон'юнктури ринку, здійснення жорсткого контролю за безпекою продукції та запровадження європейських стандартів якості продукції.

У сучасних умовах інноваційний розвиток виробництва підприємств харчової промисловості можливий тільки на основі відповідної моделі, яка має враховувати регіональні особливості виробництва та можливості інноваційного розвитку. Становлення інноваційної моделі розвитку виробництва є системною проблемою і вимагає комплексного розв'язання низки проблем:

- поетапного підвищення рівня фінансування регіональної виробничої науки за рахунок усіх джерел з метою сприяння перетворенню харчової галузі регіону у високотехнологічну;
- підвищення результативності регіонально-галузевої науки та створення потужного пакета конкурентоспроможних інновацій (сучасних інноваційних комплексів, адаптованих до умов конкретного регіону);

- формування економічних механізмів стимулювання попиту на інноваційну продукцію, пільгове кредитування ресурсів і кредитної підтримки, пільгового оподаткування інноваційних проектів та інших.

Якісне вдосконалення виробничого процесу на новій техніко-технологічній основі розглядається як важливий фактор розвитку виробництва. З цією метою необхідно створити відповідну систему стимулів для розвитку інновацій як необхідної складової удосконалення виробництва підприємств харчової промисловості. Це пов'язано з тим, що такі стимули певною мірою впливають на підвищення техніко-економічного рівня виробництва і можуть поєднати поточні цілі підприємств галузі зі стратегічними [2].

Як було визначено раніше, основою успішного інноваційного розвитку підприємства харчової промисловості є наявність інноваційного потенціалу, спроможність та готовності до впровадження інноваційних проектів.

Цілями інноваційної діяльності можуть бути виживання підприємств і збереження ніші на ринку, підвищення конкурентоспроможності продукції, експансія, збільшення прибутку тощо. Інноваційний потенціал також має характеризувати внутрішня можливість інноваційного середовища, в якому перебувають підприємства харчової галузі, здійснювати цілеспрямовану діяльність із залучення конкретних господарських ресурсів для виробництва інноваційного продукту. Головними з факторів, що впливають на інноваційний потенціал, є державна інноваційна політика, політика кредитних установ, конкурентні стратегії споживачів тощо.

Освоєння підприємством нових технологій та інновацій потребує об'єктивної оцінки параметрів і характеристик його потенціалу, які мають важливе значення при здійсненні інвестиційної діяльності шляхом розробки і реалізації нової інноваційної стратегії розвитку.

Зазначимо, що у сучасних умовах кожному суб'єктові господарювання необхідно об'єктивно розуміти теоретично-практичні основи закономірностей процесу формування структури, джерел зростання, методів оцінки й розробки напрямів ефективного використання такого потенціалу для формування ефективної стратегії інноваційного розвитку.

Результати. Кожне підприємство у структурі галузі виробництва повинно розробляти дієвий стратегічний план свого інноваційного розвитку, спрямований на досягнення рівноваги між власним платоспроможним попитом, існуючими обсягами пропозиції з боку наукових організацій та інвестиційними можливостями.

Саме завдяки такому прогнозу підприємства повинні визначити, які технології виробництва необхідно розвивати, а від яких слід відмовитися. Впровадженню інноваційних стратегій розвитку мають передувати прогнозні розрахунки обсягів потенційних потреб в обладнанні, технологіях, технологічних елементах, провідних фахівцях.

Дуже важливе значення для підприємств, які вважаються виробничими і технологічними лідерами у галузі харчової промисловості, має техніко-технологічне прогнозування. В процесі техніко-

технологічного прогнозування доцільно використовувати такі методи, як: підготовка сценаріїв, екстраполяція трендів, метод Дельфі тощо. Схему техноло-

гічного прогнозування в процесі підготовки стратегічного плану підприємства наведено на рис. 1.

Рис. 1. Схема техніко-технологічного прогнозування інноваційного розвитку галузі харчової промисловості

Світовий досвід переконує, що форми і методи розвитку конкуренції в інвестиційно-інноваційній діяльності повинні суттєво змінюватися.

Реформування виробництва в регіонах України неможливе без проведення великомасштабних інституціональних та організаційно-економічних перетворень. Це потребує залучення великого обсягу фінансових ресурсів.

Дослідженнями встановлено, що причинами низького рівня інноваційної активності підприємств України в цілому є недостатність обсягів і неефективність використання власних, залучених і позикових джерел фінансово-кредитної підтримки інноваційної діяльності. Дана ситуація безпосередньо пов'язана з наслідками проведених реформ, політичною нестабільністю, недостатністю обсягів державного фінансування інноваційного розвитку, недосконалістю амор-

тизаційної політики, низьким рівнем зацікавленості фінансово-кредитних установ у підтримці інноваційних процесів, не вигідними умовами банківських структур щодо кредитування інноваційної діяльності суб'єктів виробництва.

Тому для ефективного стимулювання інноваційної діяльності доцільно використовувати як внутрішні можливості суб'єктів господарювання, так і розширювати можливості залучення інвестиційних ресурсів.

Переважає більшість підприємств не має можливості самостійно фінансувати масштабні інвестиційно-інноваційні проекти. Відсоткові ставки по банківських позиках також дуже високі. Державний бюджет постійно залишається дефіцитним, тобто держава нездатна підтримувати інноваційно-активні підприємства. У зв'язку з цим авторами пропонуються

методичні засади комплексного прийняття рішення про фінансування інноваційних проектів із наданням державою гарантій потенційним інвесторам (рис. 2).

Перша складова передбачає обов'язкове врахування важливості та необхідності економічного ефекту для кожного учасника інноваційного проекту.

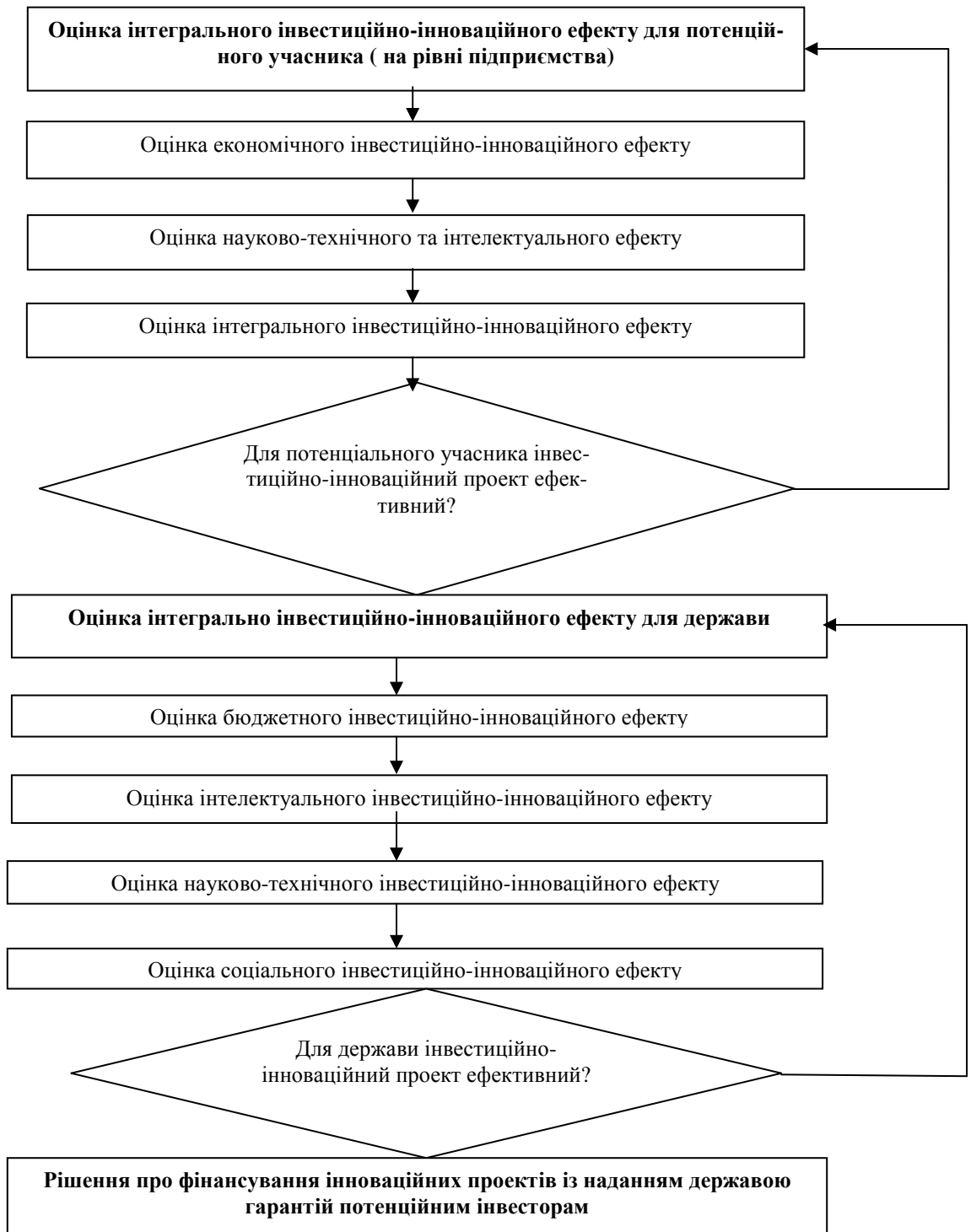

Рис. 2. Алгоритм комплексного прийняття рішення щодо фінансування інноваційних проектів із наданням державою гарантій потенційним інвесторам

Друга складова передбачає розрахунок необхідного соціального ефекту для робітників підприємства, які беруть участь у реалізації проекту. Проява науково-технічного та інтелектуального ефектів кон-

кретизується у підвищенні науково-технічного потенціалу підприємства, а також в одержанні доходу від реалізації інтелектуальної власності.

Соціальний ефект для суспільства позначається у зміні характеру та умов праці, підвищенні життєвого рівня населення, зменшення масштабів диференціації суспільства, поліпшенні побутових умов, розширенні можливостей духовного розвитку особистості. Збільшення обсягів фінансування соціальних програм, а також відрхувань на природоохоронні заходи знаходиться у прямій залежності від бюджетного ефекту.

Досягнення позитивних показників екологічного ефекту враховують вплив інновацій на навколишнє природне середовище, здоров'я населення, рівень продуктивності праці. Здійснення оцінки економічного ефекту дозволить оцінити вигоди проекту з точки зору держави, а також для окремих регіонів, що брали участь у реалізації проекту.

Послідовна реалізація даного алгоритму уявляє собою аналіз, якісну та кількісну оцінку видів ефектів як для потенційного учасника, так і для держави.

Таким чином, сукупним результатом одержання економічного ефекту мають бути поліпшені екологічний стан навколишнього природного середовища, інвестиційний клімат у регіоні та країні в цілому. Найважливішою складовою інтегрального ефекту для держави є науково-технічний та інтелектуальний ефекти, досягнення яких безпосередньо веде до підвищення науково-технічного рівня суспільства в цілому, поліпшення параметрів техніки і технологій, сприяє виходу держави на світові високотехнологічні ринки.

В процесі прийняття остаточного рішення про доцільність та необхідність фінансування інноваційних проектів необхідно концентрувати увагу не лише на можливості скорішої окупності та прибутковості, а розглядати інтегральний ефект від їх реалізації як складної системи, якій притаманні властивості цілісності, синергетичності, самоорганізації і саморозвитку, мобільності, інерційності. Обов'язковим також є урахування зовнішніх та внутрішніх чинників, які позитивно (негативно) впливають на результативні показники проекту.

Недоліки попереднього аналізу доцільності, необхідності та ефективності реалізації інноваційних проектів можуть проявитися у тому, що проекти з високими прогностичним ефектом можуть бути відхилені, а з низьким - прийняті до реалізації.

Запропоновані методичні засади мають практичне значення і дають можливість відповідним державним установам прийняти правильне рішення щодо підтримки інноваційно-активних підприємств.

Кожний інноваційний проект необхідно розглядати та оцінювати у єдності з категорією інвестицій, тому що його реалізація істотно впливає на фінансово-економічні показники діяльності підприємства. Зазначимо, що доцільність реалізації того чи іншого інноваційного проекту обов'язково повинна базуватися на оцінці його вкладу в підвищення прибутковості підприємств галузі та досягненні запланованої величини ефективності використання всіх видів ресурсів. Таким чином, ефективна інноваційна діяльність підприємства не повинна обмежуватися лише пошуком, розробкою і освоєнням нововведень, перш за все необхідним є забезпечення раціонального використання усіх задіяних ресурсів.

Висновки. Таким чином, при визначенні ефекту від впровадження інновацій необхідно враховувати всі складові інтегрального ефекту (економічний, науково-технічний, інтелектуальний, ресурсний, екологічний, бюджетний, соціальний). Багато авторів акцентують увагу на тому, що інновації, науковий та інтелектуальний потенціали стають не менш значущими факторами ніж інші складові ресурсного потенціалу будь-якого суб'єкта господарювання.

На думку авторів, недооцінювання окремих складових при розрахунку інтегрального ефекту сприятиме тому, що пріоритетними будуть лише ті проекти, які мають реальні можливості збільшити капітал власників інвестиційних ресурсів. Врахування значення потенційного соціального, екологічного ефектів буде незначним.

Зазначимо, що переважна більшість методів оцінки ефективності інновацій розробляється в основному для технічних інновацій, нових технологій, при цьому оцінюється саме окупність інвестиційних вкладень, витрати порівнюються із прибутком.

Врахувавши загальнодержавну стратегію інноваційного розвитку Одеського регіону для галузі харчової промисловості, необхідним є здійснення комплексу заходів щодо відновлення роботи спеціалізованих переробних підприємств, у першу чергу м'ясних і молочних, з метою забезпечення глибокої переробки сільськогосподарської сировини, виробництва широкого асортименту продуктів харчування, у тому числі спеціального призначення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Агеева І.М. Перспективні напрями стратегічного планування на підприємствах виноробної галузі України / І.М. Агеева, О.Ю. Мандро // Економіка харчової промисловості. - № 2(6). - 2010. - С. 26-30.
2. Денисенко М.П. Інноваційна діяльність підприємств України: суть, оцінка та напрями активізації / М. П. Денисенко, Я. В. Шабліна // Проблеми науки, 2008. - № 6. - С. 9-16.
3. Ілляшенко С.М. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці / С.М. Ілляшенко. - Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. - 582 с.

4. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України / М.І. Крупка. – Львів : Видавничий центр Львівського нац.-го університету імені Івана Франка, 2001. - 608 с.
5. Маслій Н.Д. Аналіз характеру і впливу ринкових факторів на стан конкурентоздатного середовища сільськогосподарських підприємств Одеського регіону / Н.Д. Маслій, Д.П. Зборщик // Економіка харчової промисловості. - №2 (18). – 2013. - С. 31-34.
6. Николок О.М. Стійкі конкурентні переваги підприємства: сутність, джерела формування / О.М. Николок // Вісник ЖНАЕУ. – 2010. – № 2 (27). – С. 228–239.
7. Стратегія економічного розвитку Одеського регіону. [Електронний ресурс] / Сайт Одеської обласної державної адміністрації. - <http://oda.odessa.gov.ua/>

УДК 338.32.001.76:332.1

ЗЕРКІНА О.О., ст. викладач
Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса

АНАЛІЗ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ НАУКОВИХ КАДРІВ ДЛЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

В статті проведено дослідження сучасного стану та негативних тенденцій у формуванні наукової кадрової складової. Запропоновано заходи щодо удосконалення системи кадрового забезпечення науково-технологічного розвитку регіону, підвищення ефективності використання наявного кадрового потенціалу та створення умов для його гармонійного розвитку.

Ключові слова: наукові кадри, інноваційна економіка, новації, конкурентоспроможність, інтелектуальний потенціал

The paper presents the studies of the current state and negative tendencies of scientific staffing development. The measures how to improve staffing for scientific and technological development of the region and increase efficiency of human resources use are proposed.

Keywords: scientific staffing, innovative economy, innovations, competition, intellectual potential

Вступ. Зусилля численних дослідників останніх десятиліть були спрямовані на те, щоб зрозуміти причини успішності та конкурентоспроможності тих чи інших фірм, галузей і країн. Загально визнано, що вирішальним фактором інноваційного розвитку у сучасних умовах є інтелектуальний потенціал. Для забезпечення інноваційної спрямованості економіки регіону необхідною умовою є підвищення ролі наукових досліджень і розробок, перетворення наукового потенціалу в один із основних ресурсів стійкого економічного зростання.

Постановка завдання. Проблема формування якісного кадрового забезпечення інноваційного розвитку країни та її регіонів присвятили свої роботи провідні українські та зарубіжні фахівці: В. Антонюк, В. Зінов, В. Кабанов, А. Колот, Н. Кузнецова, В. Колпаков, О. Левченко, А. Мухамедьяров, Н. Ревуцька, В. Черненко та інші. Питання формування кадрового потенціалу науки вимагають ґрунтовного аналізу та практичних пропозицій, а тому актуальність даного дослідження не викликає сумніву.

Метою статті є дослідження проблем та перспектив розвитку підготовки наукових кадрів на прикладі Одеської області.

Результати досліджень. Працівників сфери освіти і науки традиційно відносять до інноваційних кадрів. Саме у цьому секторі національного господарства формуються передумови для створення інноваційного продукту, що володіє високою додатковою вартістю і користується попитом на ринку.

У пріоритетних розвинених галузях національної економіки наукові кадри:

- здійснюють безперервний моніторинг світового рівня наукових знань в своїй області, відстежують успішні приклади реалізації цих знань, існуючі тенденції і напрями їх застосування;
- проводять фундаментальні і прикладні дослідження, мають уявлення про світовий рівень їх розвитку і застосування в своїй галузі знань;
- генерують новації на основі результатів фундаментальних і прикладних досліджень для їх подальшого інноваційного освоєння;
- є компетентними консультантами і експертами в підготовці управлінських кадрів в області інноваційного підприємництва;
- на основі засвоєння світового і національного досвіду розробляють і постійно удосконалюють концепцію розвитку галузі як складову частину концепції національного розвитку з врахуванням